Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 233. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 3-го ГРУДНЯ (DECEMBER) 1955. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 233. VOL. LXII.

АЙЗЕНГАВЕР ВСЕ ЩЕ НЕРІШЕНИЙ ЩОДО КАНДИДАТУРИ

ПРЕЗИДЕНТ ОБІЦЯЄ АКТИВНО ПРАЦЮВАТИ В ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ; ГОЛЛ ВІРИТЬ В КАНДИДАТУРУ ПРЕЗИДЕНТА, АЛЕ ІНШІ РЕСПУБЛІКАНЦІ СУМНІВАЮТЬСЯ В ЦЬОМУ

Шикаґо. — Президент Айзенгавер у своїй депеші на збори Крайового Республіканського Комітету заявив, що зробить все, що в його силі, щоб з'ясувати американському народові в найближчому році ті всі великі осяги, які здобули республіканці під час свого урядування. Але Президент все ще не заявився в справі своєї кандидатури. „Зроблю все, що в моїй силі найближчого року, щоб допомогти вам донести до відома країни всі наші успіхи", — заявив Айзенгавер. Голова Крайового Республіканського Комітету Лїонард В. Голл вірить, що Президент таки кандидуватиме в 1956 році. Але визначні республіканські провідники заявляють, що вони не поділяють Голлового оптимізму. Між тими республіканцями, які не вірять в кандидатуру Айзенгавера, панує переконання, що пізне рішення Президента в справі своєї кандидатури сприятиме кандидатурі віце-президента Ричарда М. Ніксона. Президент вирішить справу своєї кандидатури аж при кінці лютого або на початку березня, а тоді не буде багато часу на боротьбу між окремими республіканськими кандидатами, якщо Айзенгавер відмовиться від кандидатури, і переможцем буде віце-президент Ніксон. Вже й тепер говорять про Ніксона як про найповажнішого кандидата навіть ті республіканські провідники, які не є його прихильниками. Дехто згадує ще головного суддю Найвищого Суду ЗДА Ірла Воррена як можливого республіканського кандидата, але інші підкреслюють те, що Воррен рішуче заявляв вже кілька разів про те, що не думає кандидувати. На зборах республіканців промовляли аж три члени Айзенгаверового уряду — секретар рільництва Езра Тефт Бенсон, секретар торгівлі Сінклер Вікс і секретар праці Джеймс П. Мічелл. Всі вони передбачали, що республіканці напевно виграють вибори в 1956 році, бо „американський нарід ніколи так добре не жив, як тепер". Часописи підкреслюють, що під час попередніх виборів те саме гасло видвигали демократи, і з ним програли вибори. Бенсон заявив, що демократи використовують фармерську кризу, яка існує вже довгі роки і яку спричинили самі демократичні уряди, для своїх політичних цілей. Республіканський уряд робить все, що можливе, щоб на довшу мету розв'язати фармерську програму, і Бенсон подав нових шість пунктів в цій справі, як позбутися надвишки фармерських товарів, як консервувати землю, здобути нові ринки для фармерських продуктів та як збільшити прибутки малоземельних фармерів. Секретар праці Мічелл сказав, що в ЗДА в 1965 році буде 74.000,000 затруднених, а тепер число затруднених перевищило число 65 мільйонів. В прийнятій резолюції висловлюється радість республіканців, що Айзенгавер видужав із своєї недуги та хвалиться Айзенгаверів провід, якому подібного вже давно не було в цій країні. Скарбник Республіканської партії Кліфорд Фолджер повідомив, що достатньо вплизають гроші на виборчу кампанію в 1956 році.

АФП однодушно схвалила проєкт об'єднання з КІО

Ню Йорк, Н. Й. — Американська Федерація Праці на конвенції в Ню Йорку одноголосно прийняла проєкт об'єднання з Конґресом Індустріяльних Організацій. Так само і конвенція КІО заявилася за тим, щоб об'єднатися з АФП, але остаточне голосування в цій справі має відбутися аж 2 грудня, коли закінчиться 20-річна боротьба між цими двома робітничими організаціями. Гадають, що між членами КІО буде тільки одна робітнича Спілка Транспортових Робітників, яку очолює Майкел Квілл, яка, можливо, не схоче належати до об'єднаної робітничої організації. Після об'єднання Американської Федерації Праці і Конґресу Індустрійних Робітників, яке має відбутися 5 грудня, в цій країні постане найбільша в світі робітнича організація — АФП — КІО. Вона нараховуватиме коло 15,000,000 членів. Російські комуністи хваляться тим, що у них робітничі професійні спілки об'єднують 40,000,000 членів, але в дійсності в СССР немає вільного робітничого організованого життя, бо там всім керує партія. В Англії робітничі організації нараховують тільки 8,000,000 членів. Проте, Англія має тільки 50,000,000 жителів, отже там більший відсоток робітників зорганізований в професійних спілках. В ЗДА затруднених нараховується коло 65,000,000, а зорганізованих у професійних спілках є 17,000,000, отже тільки 25 відсотків всього робітництва. Крім АФП і КІО, є ще незалежні робітничі спілки, як Спілка Вуглекопів під проводом Джана Луїса, яка нараховує коло 500,000 членів.

В АМЕРИЦІ

● **Крайове Товариство Мандрівних Продавців** признало свою річну нагороду віце-президентові Ричардові М. Ніксонові, який „виконав визначну працю, поширюючи по різних країнах світу добру волю Америки".

● **У місті Інтернешенел Фолс,** Міннесота, вже 32 дні падає сніг, і земля покрита сніжною верствою на три стопи завглибшки. Протягом цього часу сніг падав небезперебійно, але кожного дня принаймні потроху прикривав землю.

● **У Мілвокі,** Висконсін, Чарлз Найман і його жінка жили як подружжя 50 років. Тепер, замість відзначити золотий ювілей, вони розвелися. Він має 71 рік, а вона — 67. Найман платитиме своїй жінці по п'ять долярів тижнево аліментів.

● **Об'єднання** сільсько-господарських кооператив подарувало президентові Айзенгаверові трактор, який має силу 43-ох коней і коштує 4,000 долярів. Цей дарунок має підкреслювати той факт, що Айзенгавер любить свою фарму і працю на ній.

● **Демократичний сенатор** Естес Кіфовер мав заявити про свою кандидатуру на президента в половині грудня, але тепер каже, що зробить це наприкінці цього місяця або на початку січня 1956 року.

● **В Ню Йорку** перед будинком Міської Управи вже поставили ялинку заввишки на шістдесят стіп, яка коштує 585 долярів. Цю ялинку засвітять 13-го грудня, одночасно з 25 іншими, які стоятимуть в цьому місті.

● **59-річного адвоката** Едварда Д. МекДавґела призначено скарбником Крайового Комітету для вибору Стівенсона на президента. Цей комітет перенісся до більшого приміщення, бо дотеперішнє було для нього замале.

● **Департамент праці** передбачає, що в цьому місяці число затруднених в ЗДА дещо збільшиться. Тільки в 19 промислових районах (на 149) ще поважніше число безробітних.

● **Бувша польська** громадянка Марія Кіселева-Трецкі після 14-ох років розлуки побачилася зі своїм чоловіком, який живе в Ню Йорку. В 1941 році російські комуністи заарештували її з сином і чоловіком. Чоловік з синами, як вояки польської армії, залишили СССР і прибули до ЗДА, а вона аж тепер дістала дозвіл прибути до цієї країни.

ПРЕЗИДЕНТ ОБГОВОРЮЄ ФЕДЕРАЛЬНИЙ БЮДЖЕТ

Президент Айзенгавер виходить, усміхаючись, із авта, що ним він приїхав до свого тимчасового бюра в Ґеттисбурґу, Па., де відбулася конференція Президента з його головними дорадниками в справах федеральних витрат на виховні справи, суспільне обезпечення і програму охорони здоров'я в найближчому фіскальному році. Після цієї конференції Президент відбув у Кемп Дейвід, біля Термонду, наради з Радою Крайової Безпеки.

„ЗДА втрачають приятелів у світі через несправедливий іміґраційний закон"

Вашингтон. — Бувший адміністратор Закордонної Допомоги ЗДА Пол Дж. Гофман заявив, що ЗДА втрачають приятелів у країнах вільного світу через несправедливий іміґраційний закон. З одного боку, казав Гофман, ЗДА через свою протикомуністичну поставу підкреслюють свій демократизм і своє вільне життя, а з другого боку при допомозі свого іміґраційного закона не допускають до цієї країни тих, які хотіли б жити вільним демократичним життям. Одночасно, навіть ті малі квоти, які визначає іміґраційний закон, не бувають вичерпані. Гофман виступав проти квоти для окремих країн, які передбачає іміґраційний закон Мек-Карена-Волтера. Ці квоти замалі для тих країн, в яких є багато кандидатів на еміґрантів, і завеликі для інших. На думку Гофмана, іміґрантів до ЗДА треба допускати на основі індивідуальних прикмет, а не на основі квот, визначених для окремих держав.

„Гарриман — це серйозний демократичний кандидат"

Вашинґтон. — Голова демократичної повітової організації в Ню Йорку Кармін Де Сапіо заявив на прийнятті Крайового Пресового Клюбу, що нюйоркський ґубернатор Аверелл Гарриман — це не кандидат одного тільки стейту, а правдивий і серйозний кандидат на президента від усієї країни. Гарримана, як твердив Де Сапіо, підтримує не тільки група людей із Ню Йорку, але його знають і підтримують в багатьох стейтах цієї країни. Де Сапіо твердить, що на Демократичній Номінаційній Конвенції в серпні 1956 року в Шикаґо Гарриман поважно буде змагатися за те, щоб його вибрали на демократичного кандидата на президента. Де Сапіо заявив, що немає потреби, щоб Гарриман вже тепер старався здобути собі прихильність делеґатів на номінаційну конвенцію, які ще навіть досі не вибрані, як це робить Адлей Стівенсон. Гарриман не буде ставити своєї кандидатури на правиборах в окремих стейтах, а зробить це аж на Крайовій Демократичній Номінаційній Конвенції в Шикаґо.

Комуніст Файн зголосився в суді після 4-ох років укривання

Ню Йорк, Н. Й. — Ще в 1951 році суд в Ню Йорку обвинувачував групу з 21-го комуністів у тому, що вони провинились проти закону Смита, бо старалися при допомозі насильства змінити демократичну форму влади в цій країні. Секретар комісії публічних справ при Комуністичній партії Фред Файн не зголосився тоді в суді і укривався впродовж чотирьох років. Тепер в товаристві свого адвоката він зв'явився в суді, який його випустив на волю за кавцією 20,000 долярів. Адвокат Файна Френк Серрі каже, що він не знав, де укривався Файн, і що про це не знала навіть Файнова жінка. З оскаржених у 1951 році комуністів суд міг судити в 1952 році тільки 17-ох. Сіднея Стейнберґа аґенти ФБІ заарештували на початку цього року. А два комуністи — Джеймс Е. Джексон і Вільям Норман Маррон — ще й досі скриваються.

Не вдався „Другий День Безпечної Їзди"

Ню Йорк, Н. Й. — 1 грудня цього року був „Другий День Безпечної Їзди" автом в цій країні, але як виходить із дотеперішніх, неповних ще обрахунків, в тому дні, в якому не мало бути жадних нещасливих випадків на вулицях міст і автострадах, було більше смертних випадків, як у звичайному дні. Досі нарахували 65 смертних випадків у всій країні, і багато поранень під час автових катастроф. До того більшого числа нещасливих випадків причинилося те, що була негарна погода і в багатьох стейтах був сніг на шляхах. Минулого року під час „Дня без автових катастроф" було 55 смертних випадків. Найбільше смертних випадків було в стейтах Огайо (7), Теннесі (6), Каліфорнія (5), Міссурі і Пеннсилвенія по чотири.

● **В Анґолі,** Луізіяна, на тюремному подвір'ї змій-тарахкавець укусив в ногу в'язня. Цим разом в'язневі пощастило, бо нога його була штучна (протеза), в'язні-колеґи затоптали ногами отруйну гадину.

МОСКВА ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД НІМЕЧЧИНИ ЗНОВУ РЕПАТРІЯЦІЇ ВТІКАЧІВ

Москва. — Совєтський Союз узалежнює справу дальшого звільнювання німецьких полонених від репатріяції колишніх совєтських громадян, що досі перебувають у Західній Німеччині. Висловлене і підкреслене це становище Москви в офіційному совєтському органі „Ізвестія", які пишуть, що Західня Німеччина придержує насильно „проти принципів людяности й особистої свободи" понад 100,000 колишніх совєтських громадян. Совєтський Союз — сказано в „Ізвєстіях" — звільнив, не зважаючи на „жахливі злочини", вчинені проти совєтського населення, тисячі німецьких громадян, засуджених за різні воєнні злочини. В той же час західньо-німецький уряд не тільки не допомагає „переміщеним особам вертатися до Совєтського Союзу, але насильно перешкоджує їх репатр'яції". „Ізвєстія" підкреслюють в дальшому, що багато з утікачів у Західній Німеччині живуть „у трагічних умовах", а західньо-німецький уряд „відкидає всю допомогу, що її хоче давати тим колишнім совєтським громадянам берлінський Комітет повороту на родіну." В політичних колах думають, що одним із перших домагань новопризначеного до Західньої Німеччини совєтського амбасадора Валеріяна А. Зоріна буде передання всіх ДПістів у Західній Німеччині під його контролю й „опіку".

Англія вважає, що СССР перевищує її атомовою зброєю

Лондон. — Англійський уряд поставився неґативно до совєтської пропозиції, щоб усі держави стримались надалі від усяких досвідних вибухів ядрової зброї. Прем'єр Іден заявив у відповіді на соціялістичні інтерпеляції у цій справі, що англійський уряд прихильно ставився до такої пропозиції, вважаючи, що вона стосується до часу, коли зроблено ту совєтську суґестію. Тим часом уже після того Совєти перевели новий експериментальний вибух, який виказав, що СССР випередив Англію в розвитку ядрової зброї. Тому вона, казав англійський прем'єр, не може погодитися на затвердження такого стану совєтської переваги. Англія заявила в лютому цього року, що вона продукуватиме водневу зброю, але до цього часу ще не закінчила своїх власних дослідів на цьому полі і поки вона не розпоряджатиме також водневою бомбою, так довго не може відмовитись від реалізації наміченого пляну. Англійські фахові чинники вважають, що Совєти взагалі знаходяться тепер на шпилі своєї збройної могутньости, дармащо з кожним днем її ще побільшують.

Захід робить Совєти відповідальними за події у Сх. Берліні

Берлін. — Три західні амбасадори в Західній Німеччині передали, кожний зокрема, протестаційні ноти совєтському амбасадорові Пушкінові в Східньому Берліні з протестом проти тенденції передати Східній Берлін у відання східньо-німецького „уряду". Три західні великодержави стверджують непорушність договору, який встановив поділ Берліну на 4 зони під управлінням спільної Ради. Вони заявляють, що відповідальним за події на терені Східнього Берліну і Східньої Німеччини є надалі Совєтський Союз. Найгостріше формулює це становище американська нота, передана амбасадором Конантом. „З'єдинені Держави — кажеться у тій ноті — далі вважають совєтську владу відповідальною за добро і відповідне трактування всіх американських громадян під час їх присутности в тих обширах, включно з совєтським сектором Берліну, який підлягає совєтській владі й контролі". В американській ноті підтримується протест, що його заклав вже американський генерал Дашер перед совєтським ґенералом Дібровою за самовільне і насильницьке затримання на кілька годин четверо американських громадян, між ними двох конґресменів, німецьким поліціянтом у Східньому Берліні, при чому той поліціянт погрожував американцям револьвером. У протестаційних нотах англійській і французькій не згадується про той інцидент, зате головний натиск кладеться на формальну і фактичну відповідальність Совєтів за Східню Німеччину і Східній Берлін. В американській ноті кажеться що „вам відоме наше становище до так званої Німецько народної республіки". Тим часом східньо-німецькі комуністи не залишаються у своїй пресі, яка віддзеркалює лише бажання Москви, — сумніву що московські большевики обстоюватимуть „суверенність" східньо-німецького уряду також на терені Східнього Берліну, як столиці тієї „самостійної республіки".

Французька партія радикалів викинула прем'єра Фора

Париж. — У Франції скоївся мабуть єдиний в історії факт, що урядуючого голову уряду викинула з своїх рядів його власна політична партія. 27-членна комісія плянування французької соціял-радикальної партії рішила більшістю 19 членів проти 5, які були за відложенням цієї акції, і двох, які були взагалі проти всякої неприхильної для Фора акції, рішила викинути з партії прем'єра Едґара Фора за зламання партійної дисципліни й таку його діяльність в характері прем'єра в останньому часі, яка суперечить партійній лінії. Річ іде про затяжний спір за приспішення парляментарних виборів і за систему виборів. Соціял-радикальна партія розколена між прихильників попереднього прем'єра Мендес-Франса і теперішнього прем'єра Едґара Фора. Мендес-Франс перепер був на партійних нарадах принцип голосування на персональні кандидатури, але тим часом був узагалі за відложенням виборів на пів року, поки він закінчить монтування бльоку центро-лівиці. Зате прем'єр Фор даремне домагався впродовж 5-ох тижнів перевести зміну виборчої системи в парляменті, а коли поставив справу руба, зажадавши вотум довір'я, парлямент заявився проти Фора в минулу середу 319 голосами проти 219. Тоді Фор, покликавшись на конституційне право і діставши апробату від президента Франції Коті — заовів розв'язання парляменту. Покищо цей декрет не оприлюднений, але Фор заявив, що коли б його противники в парляменті хотіли скликати парлямент для винесення якоїсь ворожої йому постанови, він негайно розв'яже парлямент, маючи в кишені підписаний президентом декрет. Нові вибори у Франції відбудуться імовірно 8 січня 1956 року. — Тим часом соціял-радикальна преса, яка є в руках прихильників Мендес-Франса і номінального голови партії, старого діяча Едґара Еріо, гостро атакує Едґара Фора, одного з своїх недавніх найчільніших керівників.

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ВІДКИДАЄ ПЕРЕГОВОРИ З СССР ПРО ОБ'ЄДНАННЯ НІМЕЧЧИНИ

Бонн. — Поки совєтський уряд стоїть на становищі, що треба зберегти поділ Німеччини, до того часу не буде нормальних взаємин між Німецькою Федеративною Республікою і Совєтським Союзом — заявив міністер закордонних справ Західньої Німеччини д-р Гайнріх фон Брентано у промові перед парляментом в Бонні. Він палко заявив вірність Західньої Німеччини союзові з Заходом та відмовився безпосередньо переговорювати з Совєтами про об'єднання Німеччини, звернувши увагу, що три західні великодержави перейняли цю справу на себе. Брентано звернувся з драматичним закликом до всіх німців, прихильників теперішнього західньо-німецького уряду і його противників, щоб вони признали принцип, що кожне ослаблення союзу Німеччини з Заходом доведе до німецької катастрофи. Він заперечив, наче б остання конференція чотирьох міністрів закордонних справ у Женеві скінчилась без з'ясування совєтського становища і наче б у плянуванні західньої політики супроти Совєтів Західня Німеччина не брала участи. Він ствердив, що в Женеві Совєти заявили цілком ясно, що для них справа об'єднання Німеччини ще „не дозріла" і що вони можуть погодитися тепер на об'єднання Німеччини тільки в тому випадку, коли б Німеччина погодилась стати комуністичним в'язнем. „Пан Молотов — казав буквально Брентано — може бути певний: хоч він довів до того, що міг підписати договір з Гітлером і Рібентропом і таким чином потвердити союз між двома тоталітарними системами, проте він не зможе підписати такого договору знову з Німецькою Федеративною Республікою сьогодні, ані з об'єднаною Німеччиною завтра". Він запевнив, що теперішній західньо-німецький уряд не є „трусливий, слабий ані дурний", а тільки твердий у своєму відношенні до Совєтського Союзу. „Ми глибоко переконані, що тільки така політика може переконати совєтський уряд і довести до нової конференції, в якій справа Німеччини й европейської безпеки стояла б знову на першому місці денного порядку". Він впевняв, що відмова від дотеперішньої лінії закордонної політики, що її веде західньо-німецький уряд, була б найбільшою легкодушністю і „невідповідальною іґнорацією", яка не розуміла б правди, що „свобода і безпека нації може існувати або цілком або зовсім ні". — Промова міністра Брентано була — за думкою закордонних кореспондентів у Бонн — одною з найкращих, що їх виголошено за час існування західньо-німецького парляменту. Вони звертають увагу, що — на жаль — в дипломатичній льожі не було під час тієї промови нікого більше, крім канадійського амбасадора. Брентано, мовляв, виголосив свою пр[illegible]ід адресою трьох слух[illegible]німецького народу, захід[illegible] альянтів і Совєтів. Він розвіяв усякі сумніви про можливості зміни курсу закордонної політики і доказав, що німецькі керівники здають собі справу з характеру і цілей совєтської політики.

Совєти атакують Захід в ОН, як за часів Вишинського

Об'єднані Нації. — Представник СССР в Політичній Комісії — Василій Кузнєцов виступив 30 м.м. з промовою, яка — як її характеризує американська преса — пригадує цілком „добрі часи Вишинського". Іншими словами, у тій промові кишіло від нісенітниць і провокаційних закидів під адресою З'єдинених Держав, що їх совєтський „дипломат" обвинувачував якраз в усіх тих провинах, що їх зробили і роблять самі тільки Совєти. Кузнєцов заявив, що це З'єдинені Держави противляться роззброєнню і забороні атомової зброї і що це З'єдинені Держави, а не Совєтський Союз, спустили залізну завісу, яка перешкоджає свобідному розвиткові торговельних і культурних взаємин. Кузнєцов ласкаво „признав" „добрі інтенції" президента Айзенгавера щодо пропозиції взаємної контролі військових об'єктів летунством, але, мовляв, ту пропозицію можна прийняти тільки в цілому комплексі роззброєння і контрольних засобів. Зокрема Кузнєцов знову накинувся на військові бази, що їх втримують ЗДА на заморських територіях. Йому гостро відповів американський представник Кебот Лодж, але Кузнєцов забрав удруге слово й накинувся на ЗДА у ще гострішій формі. Зрештою, мериторично, Кузнєцов не сказав ані слова більше у справі роззброєння, як говорили про це попередні заяви большевицьких представників: самі фрази й пильне вимикання згоди на заведення дійсної контролі, чи переводиться в діло обіцяне роззброєння.

В СВІТІ

● **Вінстон Черчил,** який у власній резиденції під Лондоном святкував своє 81-річчя, вийшов до маси народу, що вітав його перед домом, — забувши взяти цигарку, з якою не зважаючи на свій вік, цілий десь не розстається. Ім'янинoвий торт був зроблений на подобу школи з солом'яною стріхою в Гарров, до якої Черчил ходив 70 років тому.

● **Між ЗДА й Західньою Німеччиною** підписано окрему умову, в якій ЗДА зобов'язуються допомогти Західній Німеччині в продукуванні атомової енерґії для мирних цілей. Німці співпрацюватимуть в цьому своїми вченими і робітниками.

● **У Південній Кореї** скасовано Команду цивільної допомоги, яку встановлено було два роки тому для співпраці з армією у поборюванні недуґ, голоду й безпорядків. Скасування цієї установи вказує на поважне і всебічне поліпшення тамошніх відносин.

● **В Індії** прем'єр Неру намагався своєю промовою у Калькутті, що її виголосив зараз після Хрущова, злагідити погане враження, яке викликало в усьому світі ультрасердечне приймання Хрущова й Булґаніна, що використовують індійський терен для нападів на Захід. Все ж Неру так, видно, перейнявся пропаґандивними фразами своїх розхристаних гостей, що сказав буквально: „Дивно: що коли одна сторона говорить про мир, то інші думають категоріями війни і військових союзів". Такий образливий натяк на адресу Заходу викликав протести західньої преси.

● **Бурма** пішла за прикладом Індії: четвер, 1 грудня ц. р. проголошено в цій країні „державним святом" на честь Хрущова й Булґаніна, які разом із сотнею большевицьких „спеців" приїхали з офіційними відвідинами. Всі будинки в центрі столиці, Ранґуні, помальовано на біло і прикрашено прапорами з написами: „Хай живе совєтсько - бурмійська приязнь!"

● **Східньо-берлінський посадник** Фрідріх Еберт, заохочений совєтськими протекторами, бундючно заявив: „Ми не дозволимо американцям їздити у демократичному секторі цього міста автами з радіотелефонами. Кожний чужинець, що приходить сюди, мусить шанувати наші суверенні закону". Американський генерал у Західньому Берліні заповів, що він не зважатиме на такі комуністичні погрози.

● **На Камчатці** вибухнув вулькан Безіменний, що протягом сотень років був нечинний — офіційно повідомили совєтські джерела.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3. 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ХОЛОДНА ВІЙНА ЗНОВУ РОЗІГРІВАЄТЬСЯ

Тільки два тижні минуло від закінчення конференції міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, що відбувалася в „дусі Женеви" з головною метою міжнародного відпруження, як світ знову опинився в обставинах „холодної війни", що кожного дня може розігрітись до червоного. Ці „запальні місця" в холодній війні — коли мова про публічну опінію та зовнішні прояви — виявляються з різних місцях світу. Останнє таке місце виявилось, а радше відновилось у такій вразливій зоні, як Берлін.

З кінцем минулого тижня німецька комуністична поліція в східній частині Берліну придержала автомашину з двома американськими конгресменами, покликаючись на те, що в їхньому авті було радіове устаткування, заборонене в тому секторі міста. На протест конгресменів совєтський командант Берліну, ген. Діброва, відповів, що ця справа його не цікавить, бо, мовляв, совєтська окупація та совєтське військове управління в східній частині Берліну закінчене і той сектор міста знаходиться вже під „суверенністю" комуністичної східньо-німецької „народної республіки", і є навіть її столицею.

Заява ген. Діброви, ще не потверджена офіціяльно з Москви, вже створила одне з найгарячіших місць у знову відновленій, властне знову розпочатій явно холодній війні. Поперше — це означало б однобічне скасування Совєтами останньої ще сяко-тако дійсної точки Потсдамського договору про співпрацю переможців з другої світової війни. Це означало б ліквідацію спільної контрольної комісії та спільного військового управління в німецькій столиці, положеній за залізною заслоною, що вже не раз, зокрема під час відомої бльокади, малощо не стала причиною нової війни. Подруге — совєтське рішення, якщо заяву ген. Діброви потвердить Москва, витворить в Берліні та в Німеччині найбільш загрозливе положення, з необмеженими можливостями всіляких інцидентів та провокацій. Бо, закінчивши формально, про людське око свою контролю та зліквідувавши спільне управління в Берліні, Москва створить цим необмежені можливості всіляких провокацій збоку своїх східньо-німецьких слуг відносно Заходу. На такий розвиток подій вказує не тільки заява ген. Діброви, але й офіціяльне повідомлення про те, що відтепер вся „цивільна комунікація" між Західньою Німеччиною та Берліном перебуватиме під контролею „суверенного" східньо-німецького сателіта, руками якого Москва, виходило б, має в пляні розпалювати чимраз більше холодну війну, щоб скинути з себе формальну відповідальність за дуже можливе в таких обставинах розпалення стріляної війни. Західня дипломатія інтенсивно працює, щоб до таких загрозливих обставин не допустити, але вислід тих заходів, який би він не був, не змінить загальної ситуації, докраю небезпечної.

На „розігрівання" холодної війни вказує й ряд інших подій. Для прикладу навести б одну з них. Совєтський прем'єр Булґанін, промовляючи в індійському парляменті під час своїх відвидин, разом з Хрущовим, в Індії, м. ін. заявив, що совєтська політика базується на „невтручанні в справи інших націй". Представник британського міністерства закордонних справ назвав цю заяву „лицемірством". Проти цього запротестував формальною дипломатичною нотою совєтський уряд „обвинувачуючи Америку і Англію в тому, що вони, мовляв, „започаткували другу світову війну, виславши проти Росії війська гітлерівської Німеччини".

Очевидно, що американський і британський уряди, зокрема американська і британська публічна опінія, прийняли це безглуздо-брехливе совєтське обвинувачення з найбільшим обуренням. Американська преса пригадує Москві та її вождям, Хрущову і Булґаніну „цинічний договір" Молотова з Ріббентропом 23-го серпня 1939-го року, що звільнив Гітлера від небезпеки „другого фронту" і заохотив його до започаткування війни; „цинічне порозуміння" між Гітлером і Сталіним про напад на Польщу; доставлені від серпня 1939 до червня 1941 р. Гітлерові совєтське збіжжя та совєтську ґазоліну, якою користувалась гітлерівська авіяція в руйнуванні Англії бомбами, виробленими із доставленого Москвою совєтського заліза; совєтські ґратуляційні телеграми Гітлерові з приводу „блискучих успіхів" гітлерівських наїзників у Польщі, Норвегії і Франції. Невже ж Хрущов і Булґанін про це забули? — запитує „Н.И.Таймс" і додає, що для них могло б бути вигіднішим забути про ці справи, але про них не забув західній світ.

У цих нових, чи краще відновлених обставинах холодної війни українці зі свого боку повинні робити все можливе, щоб пригадати світові бодай найголовніші совєтські злочини супроти українського народу.

ЗНОВУ КРИЗА У ФРАНЦІЇ

Люди у світі так звикли вже вичитувати у щоденній пресі вістки про щораз нову кризу уряду у Франції, що ще одна така вістка не викликає вже ніякої сенсації. Часта зміна уряду у Франції стала її „звичаєвим правом". Інакше сірий громадянин у світі не може пояснити собі, як це діється, що від січня 1946-го року, коли тимчасовий уряд генерала Шарля де Ґоля, першого голови французької держави після звільнення її з-під німецької окупації, уступив місце конституційному урядові Фелікса Жуена, — до дня 29 листопада 1955 року було у Франції аж 23 уряди! Це тим цікавіше і незрозуміліше для не-французів, що зараз від Жуена і його наступника Жоржа Бідо аж до трьох останніх прем'єрів — Ляніеля, Мендес-Франса і Фора, — майже кожний з отих близько двох тузенів державних діячів був людиною і політиком понад пересічну міру і втішався повагою як у власному громадянстві, так і закордоном. Тільки тонке розуміння французької вдачі й всієї духової атмосфери післявоєнної Четвертої Республіки, поруч із докладним знанням історії нинішньої французької конституції та актуальних проблем Франції, може допомогти у зглибленні таємниці цього „кризового" явища у французькому державно-політичному житті.

Остання криза тим дивніша, що Едґар Фор був міністром фінансів у двох вищезгаданих попередніх кабінетах і став наступником П'єра Мендес-Франса, як — так би мовити — найкращий континуатор його політики, а провалився в минулу середу головно внаслідок ворожої кампанії збоку того ж Мендес-Франса, свого співпартійця! Бо між 319 голосами членів французької палати депутатів, які висловили Едґарові Форові недовір'я, були не тільки голоси крайньої лівиці (92 комуністи) та крайньої правиці (51 де-ґолліст), але й 97 соціялістів, які, провалюючи Фора, хотіли знову промостити шлях Мендес-Францові, і 34 соціял-радикали, які розкололись на прихильників і противників обох цих своїх партійних лідерів (31 радикал голосував за Фора). У цій несподіваній ривалізації між Фором і Мендес-Франсом дехто вбачає переваґу суто персональної амбіції, а дехто вказує таки на сутні різниці політичних концепцій кожного з них. Едґар Фор спирався впродовж девятьох місяців свого урядування на центро-правий бльок партій, вбачаючи майбутність Франції таки в оперті на консервативні елементи, тоді як Мендес-Франс бачить рятунок Франції в створенні сильного центро-лівого бльоку. Теоретично — це безумовно поважна різниця, але в практиці — бодай покищо — вона не проявилась. Бо у тих двох головних ділянках, в яких вона мала б проявитись — соціяльно-економічній і закордонно-політичній — власне Фор, як уже згадано, був найближчим співробітником Мендес-Франса, теж адвоката й економіста, в оздоровлюванні французької економіки, а в закордонно-політичній ділянці продовжував намічену Мендес-Франсом політику в Північній Африці, в Західній Европейській Унії, супроти Західньої Німеччини й супроти Зарщини, як також на терені Об'єднаних Націй.

Як це часто буває в парляментарній системі з тузіном політичних партій і необмеженими можливостями кулюарних інтриґ та закулісових маневрів, уряд Едґара Фора витримав іспит зрілости в усіх істотних справах, а зазнав невдачі у такому другорядному міжпартійному спорі, як термін найближчих французьких парляментських виборів. Непопулярна економічна політика — редукування державних кредитів дефіцитовим підприємствам та більш риґористичне стягування податків, особливо з дрібного купецтва, — непопулярна політика злагоди й тісної співпраці з Німеччиною, врешті не менш непопулярна політика ліберальних поступок автохтонним арабам у Тунісії, в Альжирі і Марокко (в кожній з цих країн — різні проблеми й клопоти), — всі ці непопулярні справи не пошкодили Едґарові Форові. Хоч бюджет Франції все ще дефіцитовий, але в цьому році цей дефіцит частинно оправданий збільшеними видатками, що їх спричинили події у Північній Африці, зате господарське життя країни таки оживилось і добробут населення зріс. Уряд Фора перевів включення Західньої Німеччини в НАТО; він закінчив поширення автономії в Тунісії; він опинився у важкій ситуації в Марокко і мав відвагу пристосуватись до зросту тамошнього самостійницького руху й повернути на престіл султана, засланого на Мадаґаскар за прем'єра Ляніеля; він залишає ще остаточно неполадненою справу нового правно-політичного відношення між Францією і Марокко, як теж неполадненою справу Альжирії, якій треба буде надати статут, розбіжний з теперішнім поняттям „інтеґральности" тієї країни в межах Франції. Врешті після поганого для Франції висліду плебісциту в Зарщині в дні 23 жовтня ц. р. одвертою стоїть ще проблема такої полагоди цієї справи, щоб можна було прихилитись до волі тамошнього німецького населення, яке хоче злуки з Німеччиною, і водночас забезпечити військові й господарські інтереси Франції.

Це все міжнародні проблеми, які близько цікавлять також З'єдинені Держави. Вістка про упадок Едґара Фора викликала в ЗДА передусім жаль за його міністром закордонних справ: Антуан Піне виявився відважним і навіть бойовим приятелем З'єдинених Держав на спільному західньому фронті проти Совєтів. Мабуть ні один західній міністер закордонних справ не показував Молотову так виразно і яскраво відразу до большевицьких метод, як це зробив Піне на останній Женевській конференції. Ні один французький міністер закордонних справ, від часу Моріса Шумана, не виступав так рішуче в обороні тези, що нема вільної Европи й тривкого миру в Европі без вільної та зв'язаної із вільним світом Німеччини. І Фор, що був учасником конференції „на вершинах", і Піне, як учасник Женевської конференції міністрів закордонних справ, це були не тільки найльояльніші союзники Заходу, але й самі співлідери Заходу.

Хто буде їх наступниками — лежить ще в мряці здогадів. За пляном Едґара Фора парлямент вже розв'язано і відбудуться приспішені парляментські вибори. Таким чином може знову перемогти бльок центро-правих партій: це була б єдина користь з тієї, зрештою, кепської виборчої системи з голосуванням на партійні списки з пропорційним поділом мандатів, який забезпечує існування тузінові різних партійних творів. Покищо повисла в повітрі концепція П'єра Мендес-Франса: переведення зміни виборчої ординації з голосуванням за окремих кандидатів, з підготовленням ґрунту для комасації партій і з створенням ніби тривкої центро-лівої більшости, яка виключила б комуністів. Все ж, остання криза поглибить переконання всіх дійсних французьких патріотів, що треба „щось" зробити, щоб забезпечити більшу тривкість влади у Франції. Чим швидше прийде нова зміна французької конституції в тому напрямку, тим краще буде для Франції і всієї західньої демократії, свідомої того, що ті безперервні кризи у Франції — це тільки вода на млин тамошніх комуністів.

ДІРИ В ЗАЛІЗНІЙ ЗАСЛОНІ

Найбільше цих дір має ще ця частина залізної заслони, яка ділить Німеччину на дві частини. І саме ці діри зганяють сон з „народно-демократичних" повік по той бік німецької заслони. Бо тільки за місяць жовтень ц. р., пропливло цими дірами 32.874 втікачі з „раю", в „гнилий, капіталістичний Захід", а що найважливіше, з цього числа більше чим половина молоді нижче 25 року життя.

Як ця втеча, а зокрема молоді, вдаряє по режимові німецького комуністичного уряду, говорить найкраще факт, що цією справою зайнявся центральний комітет східньо-німецької компартії, представник якої Альберт Норде сказав: „З фабрики ім. Карла Лібкнехта в Маґдебурґу втекло на захід тільки в останніх днях шістьох юнаків з електро-технічного відділу, а дев'ятьох з відділу машинового. Це явище дає до думання кожному, свідомому відповідальности, товаришеві". В дальшому Норде заявив, що мусить наступити основна реорганізація „FDJ" (німецький комсомол) та цілої партійної праці, щоб задержати молодь в совєтській зоні та дати їй це, чого вона, на думку Нордена, шукає в Західній Німеччині, а саме: більше веселого життя, з кіном, спортом і танком.

„Товариш" Норден, можливо, й сам не вірить в це, що говорить, а саме, що кіно, спорт та танці замурують діри, якими „народно-демократична" молодь втікає у вільний світ. Бо про дійсні причини втечі довідуємося найдокладніше із звіту бюра в західньому Берліні, через яке проходять всі втікачі з „раю". І так, першим спостереженням цього бюра є це, що молодь, яка тепер тікає, є більше самопевна, охоча до праці та краще поінформована про відносини в Західній Німеччині. Причиною до втечі є найчастіше загроза покликання до служби у „народній поліції". Немало є й таких, які втікають вже з поліційних казарм.

В західній Берлін приходять молоді люди, добре до втечі приготовані, але є й такі, які втікають в робітничому одязі, прямо від станку, а зокрема тоді, як до фабрики має прибути комуністичний аґітатор, який „радить" вступати та підписувати зобов'язання, до служби в „народній поліції". Є й такі, які втікають в поліційних одностроях. Немало є таких, які носилися з думкою про втечу довший час, а не втікали тільки тому, бо бажали покінчити курси фахового знання, щоб могти негайно дістати добру працю. На захід тягне їх не так надія на кращі заробітки та вигідне життя, як відраза до комуністичного режиму, напів невільничої праці та непевности про завтра. Зокрема бунтується молодь проти насильного втягування в ряди „народної поліції" та компартії.

Окрему категорію поміж втікачами творить молодь середніх та високих шкіл. Континґент цих втікачів досягає найбільшого числа з початком навчального року. В самому західньому Берліні є 1.200 „східніх" студентів. Щоб вони могли студіювати на високих школах, мусять раніше зложити додатковий іспит. Причини втечі? Невиносимі міри комуністичного режиму в шкільництві, а в найновіших часах загроза, що на взір „старшого брата", абсольвенти середніх шкіл не будуть допущені на високі школи, а спрямовані до фабрик та колгоспів. Бо, як відомо, іде тепер в Совєтах кампанія під кличем — не конечно треба студіювати, щоб бути добрим сином своєї „родіни". — Це означає, ні менше, ні більше, як провал сільського господарства, що врешті стверджують коментарі совєтської преси, які в зв'язку з цією кампанією нарікають, що в колгоспах відчувається великий брак „бриґадирів", адміністраторів молочних, курячих і т. п. фарм, механіків для направи господарського знаряддя, а для цього потрібна молодь з середньою освітою.

Утікають і дівчата. Як подає згадане бюро, причини подібні як і в юнаків. І так, декораторка крамничних вистав, утекла на захід тому, бо при кожній нагоді мусіла декорувати крамничну виставу різними політичними кличами, а до того відтягали з її мізерної платні певну суму грошей за знищений матеріял. Садівничка втекла з дитячого садка, до якого прийшла на короткий час як тимчасова заступниця, а якої опісля не хотіли відпустити. Втікають дівчата від тяжкої праці з фабрик, які мають досить „рівноуправнення". Втікають і такі, яким в „народній поліції" пхають силоміць рушницю в руки, для охорони „фатерляндy", та „здобутків соціялізму". Можна сумніватися, чи цю втечу з „раю" зможуть затамувати кремлівські лакеї.

Нестор

ПРОБЛЕМА КИПРУ

Лондон. — „Хто сказав А, мусить і Б сказати". На острові Кипрі неспокійно: грецька людність Кипру домагається об'єднання з Грецією. Деякі групи населення Кипру перейшли до терористичної акції проти англійського війська, що знаходиться на цім острові. Конференція міністра закордонних справ Британії з міністрами Греції і Туреччини в Лондоні не розв'язала справи Кипру, бо не вдалося примирити протилежні погляди: Великобританії потрібний Кипр як воєнну базу на Середземнім морі, тим більше, що Англія залишила свою військову базу в Суезі; греки бажають злуки (Еносіс) Кипру з Грецьким королівством; турки бояться за долю своєї меншини на Кипрі (15%), коли б Кипр перейшов під грецьку владу, і хочуть, щоб цей острів і надалі лишився частиною Британської імперії.

В Лондоні вироблено нову конституцію для Кипру, з широкою самоуправою для людности острова. Британія готова дати різні економічні вигоди для Кипру. Однак, усе це не знаходить прихильности серед населення Кипру. Сам архиєпископ Макарій, найвища духовна особа Кипру, став на чолі руху за об'єднання Кипру з Грецією.

Клич — „національне самоозначення" — захоплює кипрійців. На цих національних почуваннях уміло грає також комуністична пропаґанда (комуністи на Кипрі добре зорганізовані). Спір за цей острів уже довів до значного напруження між Грецією і Туреччиною, які разом з Юґославією творять Балканський Оборонний Союз. З другого боку, Греція, як член Північно-Атлантійської Договірної Організації, попадає в неприязні відносини з Великобританією, яка теж до тої Організації належить.

Громадська опінія Британії, як і уряд, шукають виходу з цієї ситуації. Бо виходить так, що вожді совєтської імперії, найбільш зажерливої в світовій історії, можуть використати Кипр для розбиття, чи ослаблення згоди між вільними державами, об'єднаними Атлантійським Договором. Булґанін і Хрущов відважуються в парляменті Індії нападати на „західніх імперіялістів".

Спроба лондонського уряду довести до замирення на Кипрі не вдалася. Можна сказати з певністю, що господарська і політична ситуація Кипру, після прилучення до Греції, не поліпшиться. Греція — бідна країна і відома своєю підкупною адміністрацією. Як частина Британської імперії, Кипр має ліпші можливості розвитку. Але тут рішають imponderabilia (незважні елементи, незалежні від раціонального розрахунку): греки Кипру хочуть бути в одній державі з своїм народом.

Великобританія має традицію політичного реалізму: коли нема можливости удержати колонію під владою при допомозі оружної сили, або коли уживання зброї руйнує всяку співпрацю з населенням колонії, тоді приходить рішення — залишити колонію її власним силам.

Можна сподіватися, що населенню Кипру буде дана можливість вільним голосуванням рішити про приналежність острова: тоді Кипр прилучиться до Греції. Греція, очевидно, забезпечить перебування збройних сил Британії на Кипрі, а турецькій меншині заґарантує її національні права. Від такої розв'язки проблеми виграли б усі сили, що стоять в обороні вільного світу проти совєтських диверсій. Дальше відкладання рішення проблеми Кипру було б дуже небезпечне.

П. А.

КИЇВСЬКІ „ТУРИСТИ"

4-го жовтня з Києва вирушили у туристичні подорожі за кордон дві групи „трудящих" столиці України. Одна група їде до Чехословаччини, друга — до Болгарії. З цього приводу „Радянська Україна" пише: „Туризм — найулюбленіший спосіб проведення відпустки, найцікавіший відпочинок радянських людей. Тому можливість поїхати в дружню Чехословаччину так зацікавила слюсаря Миколу Якимовича Сівакова, інженера Юрія Азаревича і подружжя інженерів Єлагіних. Всього на екскурсію вирушило 70 осіб. Натомість Марія Вєтрова і Адель Сємакова з 30-ма іншими особами виїхали до дружньої Болгарії..."

Сємакова, Вєтрова, Єлагіна і інші довірені особи, що вибралися людей повидати й себе показати, мають своєю присутністю в сателітних країнах переконувати людей, якими широкими вольностями користуються совєтські громадяни, а принаґідно й дечого прикуплять з харчів та мануфактури в цих країнах, де соціялізм ще не зовсім побудований.

ЩЕРБАТА

Сказав ти, мій друже,
[колись то,
Що ллється із чарки вино
Тоді лиш, коли аж по вінця,
До повна налите воно.

А я тобі, друже, одмовлю,
А ти розміркуй, розгадай:
З щербатої чарки ще швидше
Поллється вино через край.

З щасливого серця багато
Лунає пісень голосних,
А горе, а доля щербата
Ще більше виспівують їх.

Як в чарці налитій до краю,
Вже місця й для краплі нема,
Душа, переповнена щастям,
Частенько буває німа.

А доля, сліпенька бабуся,
Щербату все хоче сповнить;
Гірка не сповняється — й з неї
За піснею пісня біжить.

ДНІПРОВА-ЧАЙКА

Д-р Володимир Ґалан
Екзекутивний директор ЗУАДКомітету

ЗВІТ

з праці Злученого Українського Американського Допомогового Комітету за час від 1 січня 1953 року до 30 вересня 1955 року

на П'ЯТИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ ЗУАДК 12 листопада 1955 року в готелю БЕЛЬВЮ-СТРЕТФОРД у Филаделфії.

(3)

Загальні підсумки переселення

Загально досі ЗУАДК переселив до ЗДА 40.000 українців. Тим 40 тисячам українців ЗУАДК дав змогу поселитись на американській землі, включитись в американське суспільство і зажити новим, достатнім життям. Ці нові наші поселенці — це головно прибулі з Німеччини й Австрії, а далі з Бельгії, Франції, Італії, Англії, як теж із Швеції, Данії, з далекого Ірану і вкінці з Арґентини, Бразилії, Венесуелі, Параґваю, Чіле й інших південно-американських країн, а то із Австралії.

Загальна сума видатків на переселення цих сорок тисяч новоприбулих українців, як це подано у фінансовому звідомленні, виносить по день 30 вересня 1955 року 362.558,25 дол., а коли врахувати, що спонзорам повернено (згідно із звітом) 57.116,08 дол., тоді на всю переселенчу акцію попередніх років видав ЗУАДК понад 400.000 долярів. Це велика сума, але вона дуже мала в порівнянні з видатками інших переселенчих аґенцій і вона вказує, що ЗУАДК виконав велику роботу малими фондами.

В найближчій каденції до головних завдань ЗУАДКомітету знову належатиме переселення. Ця нова акція переселення ще більш важлива для нас, бо вона вимагає не лише більшої праці, але теж фінансової відповідальности ЗУАДКомітету. Кошти переселення тепер вповні лежать на нашому Комітеті. При загальній підтримці всієї нашої громади, ЗУАДК переведе напевно з успіхом і цю нову переселенчу акцію і дасть змогу новим кільком тисячам українських іміґрантів, після років поневіряння почати спокійне життя у цій нашій країні.

Канада

ЗУАДКомітет здавав собі справу, що не вдасться всіх наших втікачів переселити до ЗДА. Тому теж повели ми заходи ще в 1953 році для переселення українських родин до Канади. В цій цілі екзекутивний директор ЗУАДКомітету відбув три поїздки до Канади: одну до Торонто, одну до Оттави й одну до Монтреалю. Ці поїздки були зв'язні із заходами для визнання Фонду Допомоги Українців Канади самостійною переселенчою аґенцією. Між нашими аплікантами, які мають фінансові зобов'язання перед ЗУАДКомітетом, є теж і нові поселенці з Канади.

Тріест

Спеціяльну увагу присвятив ЗУАДКомітет справі втікачів у Тріесті. В цьому місті опинилось коло триста втікачів з-під режиму Тіта. ЗУАДК утримував у Тріесті своє бюро і повів акцію за переселення старших віком до дому старців у Франції. Акція в Тріесті натрапляла на трудність. Не всі втікачі відповідали вимогам переселення. Не лише переселенчі приписи ЗДА, але й Канади не пропускали багато з наших аплікантів у Тріесті до переселення.

Та все ж поважна кількість наших втікачів з Тріесту дістала змогу пересилитись до інших країн. Велика частина підпала теж під міжнародну допомогу. Велика частина наших втікачів у Тріесті пішла до інших організацій і це була теж причина, чому ЗУАДК на цьому терені не міг мати повного успіху.

Допомога

В акції розв'язки проблеми українських втікачів велике місце займає матеріяльна допомога нашим залишенцям в Німеччині, Австрії й інших европейських країнах. Ця допомога у формі а) харчів, б) одежі, в) підмоги від організації ЮСЕП, г) помочі від Високого Комісара для справ Втікачів при Об'єднаних Націях, ґ) грошової помочі.

Харчі

Найважливішою і найбільшою була допомога в харчах. В останньому звітовому часі ЗУАДК розділив українським втікачам-еміґрантам в европейських країнах лише харчової допомоги від американського уряду на суму 139.000 долярів. Від організації КАРЕ ЗУАДК розділив допомогу на суму 27.783,82 дол. Із своїх засобів дав ЗУАДК допомогу на суму 87.881,74 дол., що разом дає понад чверть мільйона долярів у харчах, які ЗУАДК розділив українцям в Німеччині, Австрії й інших країнах Европи у звітовому періоді (понад два роки).

Тут не враховано всіх тих пакетів, які вислав ЗУАДК, чи його Відділи; чи теж співдіючі із ЗУАДКомітетом організації. Головний розподіл відбувався в Німеччині й Австрії, але теж із помочі користали інші країни (головно у формі пакетів КАРЕ), такі, як Бельгія, Франція, Італія й Англія.

Як подають звідомлення, в самій лише акції допомоги останнього літа розділено в Німеччині: 47.000 фунтів масла, 47.000 сиру, 23.004 товщу, 70.338 молока, 20.000 цукру. Вартість цих харчів 48.254 доляри.

З того приділу скористало в Німеччині: 8.465 осіб в безпосередньому розподілі, як теж 1.404 особи із приділів для шкіл і дитячих садочків, і 395 осіб із спеціяльних приділів для літніх таборів Пласту і СУМ'у.

В Австрії розділено за останній рік: 31.000 фунтів масла, 21.000 сиру, 21.000 молока. З цього приділу в Австрії користало 970 родин, або 2.219 осіб.

Так із постійної харчової допомоги ЗУАДКомітету лише в Німеччині й Австрії користає майже тринадцять тисяч українських втікачів. Це головно діти, хворі, немічні і старші віком, що вповні заслуговують на допомогу.

Головну масу харчів ми отримали від американського уряду, хоч ЗУАДК мусить теж за свої фонди закуповувати харчі. Так, у 1954 році ЗУАДК закупив 40.000 фунтів цукру та 20.000 фунтів товщу, і весь цей товар розділив у Німеччині.

Для господарення урядовим приділом харчів, ЗУАДК потребує теж власних фондів, щоб покрити перевіз харчів, замагазинувати їх і перевести розподіл. З урядового приділу допомоги можуть користати лише ті допомогові установи, які мають апарат і здібні перевести розподіл. Ця велика чвертьмільйонова в долярах допомога ЗУАДКомітету за звітовий рік — це велика праця. Ця допомога може бути ще більша, якщо ще краще буде в цьому напрямі співпрацювати із ЗУАДКомітетом наша українська громада у ЗДА. Урядовий приділ дає нам змогу користати із великої харчової допомоги. Потрібно наших фондів, щоб ЗУАДК міг цю урядову поміч дістати і розділити, щоб ніхто із наших братів на вигнанні не терпів голоду.

Одежа

Потреба допомоги в одежі вже не така велика, як це було в перших роках після воєнних дій. Але все ще багато наших родин у Німеччині й Австрії, головно багатодітних родин, потребує теж допомоги в одежі. Тож і ЗУАДК переводив у цей звітовий час посилену акцію збірки одежі, висилаючи її п'ятдесятфунтовими пакетами в Европу за посередництвом військової пошти, з якої до серпня цього року користав ЗУАДК.

В загальному вислано понад 4.000 пакетів по 50 фунтів, значить понад 200.000 фунтів одежі. Користування військовою поштою давало значну полегшу в пересилці пакетів (вона коштує лише 1/3 звичайної поштової тарифи). Під цю пору часово військова пошта недоступна для добровольчих організацій. Можна вести акцію масової висилки одежі балями, і тоді пересилка могла б бути зреалізована безплатно урядовими кораблями. Але тоді мусів би ЗУАДК мати свій магазин так тут у ЗДА, як і в Европі. Це вже буде завдання нової Управи. Така масова акція висилки допомоги балями вже була ведена ЗУАДКомітетом в роках 1946-47-48, головно зусиллями і працею пань із Відділу ЗУАДКомітету в Ню Йорку.

РЕЗУЛЬТАТ НЕДОСПАНИХ НОЧЕЙ

Українське громадянство ще й досі живе відгомоном чергової міжнародної жіночої виставки в Арморі Гол. Всі зійшлися на думці, що виставку уряджено прекрасно. І не диво, бо ж до влаштування її притягнено першорядні наукові та мистецькі сили. Дотримано запляннованого тону та стилю. З великим мистецьким смаком оформили наші малярі (Черещньовський, Кузьма, Гніздовський) кіоск візантійським орнаментом — малиновим із золотом. З науковою об'єктивністю проф. Повстенко урядив мистецький кіоск, центром уваги в якому була „княжна десятого століття". Мистецька збірка вишивок п. Л. Горбачевської, різьби скульптора Черещньовського, образ малярки Дядинюкової, збірка писанок проф. Горняткевича та С. Сурмачівни... на цьому тлі цвітіння жіноцтва українськими стилевими одягами впродовж усієї виставки, показ типових зразків української ноші з різних місцевостей, показ краси і здоров'я дітей, на якому перше місце присуджено маленькій Лялі Витвицькій, — все це доконано було завзятущими нашими жінками в результаті багатьох недоспаних ночей. Сказати б, навіть аж занадто, і виникає питання, чи не перестаралися наші невтомні працівники. Бо все це було вище того рівня, що на тлі його красувалася українська виставка — на тлі ярмарковому, де поруч продавали за десять центів шматок „кейка", або реклямували порошок до прання білизни.

Бо ж тема української виставки не щось маловажне, а таки „Княгиня Ольга та тисячоліття християнізації України". І нам здавалося б, що тема для такої виставки заповажна: що підходить для якоїсь високої наукової установи, те не завжди підходить для базару. Наприклад, науковість і об'єктивна сухість кіоску проф. Повстенка не підходила до ярмарку-базару, його рятувала „княжна", що наче зійшла з Софійської Фрески. „Княжна" мала два втілення: одне — в малиновому брокаті, а друге в блакитному оксамиті. Їх мальовничий вигляд притягав увагу, всім хотілося знати, хто зробив, де, звідки взялося таке.

Як робився костюм київської княжни в Ню Йорку, — це також ціла тема. Треба було, щоб хтось придумав, що можна й Фреску десятого століття втілити в життя, не тільки показати її фото. Завзяті жінки заходилися здійснювати. Доконати цю справу доручено було п. В. Юрченковій. Не раз забігала вона до костюмовної майстерні Ф. і О. Бражників, — і сама, із малляркою п. Дядинюковою, і з цілим роєм жінок. Ф. Бражник славиться, між іншим, тим, що в нього можна знайти таке, чого у всьому Ню Йорку не знайдеш. Та проте такого брокату, як потрібно для плаща „княжни", і в нього не було. Зате знав він, де його можна шукати. І от п. В. Юрченко вже знайшла, за Бражниковими вказівками, таке місце, де можна щось вибрати. Тільки дуже коштовне. І скільки його брати — також невідомо. В трьох — В. Юрченко, Ф. Бражник, О. Бражникова, — почали вимірювати, скраявши з простенького матеріялу форму, і вияснили, що треба біля двох ярдів. Але знову ж — як шити? Щоб мати хоч приблизне уявлення, як шиється костюм десятого століття, пані Юрченкова й Бражникова вирядилися на цілий день до найбільшої в Ню Йорку випозичальної фірми, що продукує костюми для Голівуду. Перерили всі п'ять поверхів — і не знайшли нічого; на прохання показати костюм европейської княжни десятого століття, їм показали таке дрантя, що не було на що й дивитися. То вже Ф. Бражник сам за своїм розумінням і з своїм досвідом пошив, вивчаючи Софійські Фрески та репродукції картин маляра Дядинюка. Скільки ще було хвилювань, нарад та дискусій щодо добору кольорів, додаткових аксесуарів, про це не треба вже й казати, можна тільки здогадуватися.

Це ми кинули тільки раз оком за куліси, а хвилювань було далеко більше. Того, що хотілося б показати й виставити, було хурами, в кожної пані з виставового комітету повні скрині стояли напоготові, чекали свого щастя. Треба віддати належне господиням виставки, цього тиску речей в кіоску не відчувалося.

Традицію участи в цій міжнародній виставці започаткували кілька років тому українські жінки, давні іміґранти. Як і інші національні групи, що живуть у Ню Йорку, вони приносили сюди показати те, що відрізняє українців від інших, чим пишаються наші люди. Треба їм віддати належне, вони знали як це робити, вони вміли зацікавити чужонаціональну публіку, здобули у виставовій адміністрації популярність, авторитет й центральне місце, оплачене грішми, вторгованими на цьому ж базарі за продані українські вироби.

Щодо загальної виставки, показу інших національних груп, то треба відзначити, що не всі національності були там представлені. Не бачили ми, наприклад, італійців, жидів, турків та інших.

Д. Г-на.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

До Історії Союзу Українок Америки.

У найближчу неділю, 4-го грудня ц. р. о год. 5-ій пополудні в залі Народного Дому, місцеве жіноцтво відзначить 30-річчя існування Союзу Українок Америки та рівночасно 15-річчя існування Окружної Ради Відділів СУА в Ню Йорку. З цієї нагоди варто пригадати дещо з історії організацій українського жіноцтва в Америці взагалі, а в Ню Йорку зокрема.

Напередодні відзначення 30-ліття заснування Союзу Українок Америки, слід згадати перші жіночі організації на терені ЗДА, які включилися в СУА та стали його відділами.

До першої світової війни українське жіноцтво гуртувалося головно біля церков. Найстарша жіноча організація, це Сестрицтво св. Ольги при греко-кат. церкві св. Петра й Павла в Джерзі Ситі, що датується від 1897 року. Згадане Сестрицтво мало около десять відділів, а один з них існував при церкві св. Юрія в Ню Йорку. Сестрицтва діяли головно при церквах і праця їх мала релігійний та допомоговий характер.

Коли ж по першій світовій війні, мимо великих визвольних зусиль України не вдалося закріпити самостійности й з рідних земель стали приходити невідрадні вісті, українське жіноцтво заактивізувалося. У Ню Йорку в 1921-ому році, за ініціятивою Марії Скубової, постала Українська Жіноча Громада, яка заплянувала придбати фонди на допомогу інвалідам та воєнним вдовам і серотам у ріднім краю. Вкоротці Жін. Громада нав'язала листовий зв'язок з Союзом Українок у Львові та Українським Жіночим Союзом у Відні.

Другим жіночим товариством у Ню Йорку з культурно-освітнім та політичним характером була заснована 1924 року Жіноча Секція при Демократичнім Клюбі, а вкоротці Сестрицтво св. Ольги переорганізувалося в Жіночу Поміч і стало брати участь у громадській та суспільнім житті.

Одначе пекучо відчувалося брак центральної організації в Америці, представниця якої могла б виступати на міжнароднім терені від українського жіноцтва.

В березні 1925 Укр. Жіноча Громада одержала заклик від Тов. ім. Ольги Кобилянської у Саскатуні, щоб вислати делеґатку на Конґрес Інтернаціональної Жіночої Ради в Вашинґтоні.

Тоді вперше за ініціятивою Жіночої Громади зійшлися представниці жіночих організацій та створили т. зв. Конґресовий Комітет. Завданням цього Комітету було фінансувати приїзд делеґатки зі Львова та допомагати їй на терені ЗДА. Одначе сподівана делеґатка не прибула через політичні труднощі з боку окупаційної влади, а прибула Галина Чикаленко-Келлер зі Швайцарії з повновластями від укр. жін. організацій в Европі.

По успішній участі українок на конґресі в Вашинґтоні, Галина Чикаленко склала звіт з перебігу конґресу на вічу в Ню Йорку. Тоді теж вона з'ясувала потребу створення центральної жіночої організації на зразок Союзу Українок у Львові. Одушевлене жіноцтво перетворило Конґресовий Комітет в управу новоствореної організації, яку й названо Союз Українок Америки. Першими її відділами стали Жіноча Громада, як відділ ч. 1., Жіноча Поміч, як відділ ч. 3, а Демократична Жіноча Секція, як відділ ч. 4.

В ряди Союзу Українок включилися з часом усі активніші жінки, а сама організація піддержуючи зв'язок з Союзом Українок у Львові, набула загально - національного й державно - політичного характеру.

Марія Макарушка,
Пресова референтка Окружної Ради Відділів СУА.

Ютика, Н. Й.

Вечір дитячої розваги.

Відділ Союзу Українок Америки в Ютиці, бажаючи об'єднати всіх наших дітей в одну дружню громаду, улаштував у неділю 20 листопада за ініціятивою голови відділу п. Когутякової вечір дитячої розваги. Організацію і переведення вечора зроблено виховним референтом відділу п. Савицькою. Концертову частину вечора розпочала заступниця голови відділу п. Єржківська, що подала дітям кілька загадок і за кожну правдиву розгадку видавала премії, що їх „принесла дітям до залі сорока". Правда, одну загадку діти не змогли розгадати, але їм допомогли в цьому батьки. Виконавцями концертової частини були виключно діти. Вони проказували вірші, виступали з колективною деклямацією, співали сольо, дуети і тріо та провели дві інсценізації. Старші дівчатка вивели танок „Катерину", а на закінчення виступив дитячий хор, що показав, які великі можливості є для плекання нашої пісні серед дітей. Велика і різноманітна концертова частина втягнула багато дітей до активної участи і тут велика заслуга виховного референта п. Савицької, що виховує у дітей любов до свого, рідного. Далі дітей засадили за столи і підгодували, давши цим дітям можливість перепочити та ближче пізнати одне одного. Тому в іграх, що розпочалися після вечері, вже була одна, дружня дитяча громада.

Наш відділ Союзу Українок дбає про національне виховання наших дітей і тепер самі батьки мусять підтримати цю ініціятиву і посилати дітей до нашої школи, садочку та дитячої світлиці, яку організував наш відділ Союзу Українок.

Присутня.

Ню Гейвен, Конн.

Вдалий концерт.

Дня 6 листопада 1955 православна громада влаштувала великий концерт своїх мистецьких сил. Концерт визначився високим мистецьким рівнем і пройшов з великим успіхом, зібравши численну публіку.

В програмі концерту були твори композиторів — Пучіні, Бізе, Леонкавало, Шуберта, Мусорґського, Лисенка, Джордані, Глинки, Степового, Фоменка, Ґречанинова, Нижанківського, Гулака - Артемовського, Сімовича та низка народних пісень. Виконавців — концертову співачку В. Мілянську, артистку Г. Тимченко, Г. Василевську та І. Петрончака за їх гарні співи щиро нагороджено оплесками. Акомпаніямент на піяно провели добре пані Ніна Федорович та проф. Юрій Цебрівський. Мистці православної громади, що вже відзначилися доброю постановкою „Наталки Полтавки" (Див. „Свобода" ч. 141 з 26 липня 1955) заслуговують за свою працю на велике признання.

О. К-ий.

● **Уряд Північної Ірляндії**, яка належить до Англії, заявив, що він звернеться з просьбою до англійського прем'єра Ідена, щоб той ужив дипломатичної пресії на Ірляндську Республіку (південну Ірляндію), яка не поборює активно т. зв. Ірляндської Республіканської Армії: підпільної організації, що переводить саботажні й терористичні випади проти Північної Ірляндії, борючись за її прилучення до Ірляндської Республіки.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

АРХІТЕКТИ ЗАЙМАЮТЬСЯ САМОКРИТИКОЮ

Після опублікування постанови ради міністрів СССР в справі „помилок", допущених у проєктуванні і будівництві, відділи Спілки совєтських архітектів відбувають конференції, на яких засуджують свої власні „гріхи". Один з авторів проєкту люксусового готелю „Ленінградська" А. Борецький заявив на конференції Московського відділу Спілки архітектів, що його цілком слушно осуджено в постанові за перекручення і „надмірності" в архітектурній справі. Каялися також бувший (бо його після проголошення постанови з роботи усунено) президент Академії архітектури СССР А. Мордвінов і бувший (також усунений) головний архітект міста Москви Д. Чечулін. Конференція признала роботу правління Московського відділу Спілки архітектів незадовільною. Вибрано новий склад правління.

І все таки є люди на Заході, які вірять, що в Совєтському Союзі після Женевської конференції щось змінилося.

ПОДЯКА З НАГОДИ ПІВСТОРІЧЧЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПРАЦІ

З ласки Всевишнього я мав щастя діждатися зареєстрування півсторіччя моєї народної праці серед українського громадянства, з того понад 40 років в Америці. Я удостоївся ще за життя такого признання, яке звичайно дають після смерти. З уваги на те, почуваюся до обов'язку висловити за це подяку, кому слід. Тому, що нема писаного дипломатичного ані громадянського протоколу в таких справах, спробую так почергувати одержані признання:

● Архиєрейські благословення Їх Ексцеленцій Владик Кир Константина й Кир Амвросія; „вдячність за те, що в українській справі ніколи не відмовили мені своєї цінної помочі" — Всв. о. Петра Понятишина, кол. Адміністратора Укр. катол. дієцезії в ЗДА; „молитви і привіт і грімкодушне Многая Літа" —Всв. о. Миколи Когута, Протоігумена ЧСВВ; „вірність ідеалам, які защепилися в нас на шкільній лавці" — о. Петра Чавса, духовника Семінарії св. Йосафата в Вашинґтоні; відзначення „п'ятдесятлітнього ювілею громадської праці нашого парафіянина" — за словами мого пароха, церкви св. Миколая в Бруклині (Савт), Всв. о. Миколая Вояковського, кол. Апостольського Візитатора українців у Німеччині, поміщення в парафіяльнім „Бюлетені" з 3 жовтня 1955.

● Унікат в нашій історії: „бажання багато здоров'я і сил для дальшого цінного народного труду" — Високодостойного Президента Української Народної Республіки в Екзилі, Д-ра Степана Витвицького.

● Незвичайний збіг обставин: промова на „Вечорі Споминів" в Літ. Мистецькім Клюбі в Ню Йорку, 30 вересня 1955 — Достойного Василя Мудрого, кол. голови Української Парляментарної Репрезентації в польській займанщині і останнього редактора першого українського щоденника в світі, „Діла" у Львові; промова на „Чайнім Вечорі" громади й парафії Бруклин (Савт), 30 жовтня 1955, — Достойного Юлія Ревая, кол. міністра Карпатської України, зі споминами про мою участь в організуванні Українського Сойму в Америці сорок років тому; промови на „Вечорі Споминів" і на „Чайному Вечорі" — друга Петра Задорецького, свідка початків моєї гром. праці в Рідним Краю і соратника в ЗДА; „подив над масою проробленої праці в трудних і дуже трудних умовах життя" — проф. Романа Смаль-Стоцького, голови всесвітнього НТШ; подібний „соборний" привіт від УВАН у США, — складений на письмі і на засіданні Комісії Для Вивчення Української Іміґрації дня 18 листопада (під головством проф. Я. Чижа) у приявності Управи УВАН: проф. Михайла Ветухова, проф. Левка Чикаленка, проф. Володимира Міяковського, проф. Івана Замші, пані Л. Дражевської й інших членів; промови в Літ. Мист. Клюбі і на річнім засіданні Кураторії Українського Технічного Інституту в Н. Й. 1 жовтня — проф. Якова Зозулі; вітальне письмо — кол. Директора бібліотеки НТШ у Львові, Волод. Дорошенка і проф. Світозора Драгоманова.

● Несподіваний щодо точної дати початку моєї гром. праці „Вечір Споминів" в Літ. М. Клюбі і за суґестією голови Клюбу Сергія Литвиненка, провід Журналістичної Секції під головством ред. „Свободи" А. Драгана з усіми промовами й привітами: мґр. М. Шлитка, д-ра О. Соколишина, пані Іванни Бенцаль, А. Лісовця (від родини Лиско), Василя Пуйди й ін.; перший в історії Т-во. „Дністер" (Відд. 361 УНС) вечір в честь свого члена 15 жовтня з піднесенням дару в виді цінного вічного пера — старанням Екзекутиви: Івана Галичина, голови, Петра Кучми, фін. секретаря, Волод. Бараґури, рек. секретаря, д-ра Вишиваного, касира, серед промов і побажань; „Чайний Вечір" громади Савт-Бруклин (30 жовтня) з даром книги Ол. Повстенка, вид. УВАН — „Катедра св. Софії" з спеціяльно видрукованою золотими літерами присвятою — старанням Ювілейного Комітету: Іван Гулей, голова, інж. Роман Рогожа і інж. Роман Баранський, члени, серед промов і привітів.

● Пропам'ятні привітні письма: проф. В. Міяковського, Лева Ясінчука, проф. Волод. Січинського; шкільного тов. кол. соліста гімназ. хору Михайла Гарасевича і цінний змістом привіт ударований ним в прегарній оправі книзі „Історія Українського Війська" — книговидавця Івана Тиктора і редактора укр. світового журналу „Світ і Ми" — М. Колянківського з Канади.

● Вкінці: важливе „Відзначення громадської праці" У. Конґресовим Комітетом — за підписом Ст. Яреми; так різнородні особисті привіти, як родини Лотовичів, Яцкових та Абрагамовської-Грицько.

Усім тим моїм названим і неназваним Добродіям, що простивши мені вольні й невольні прогріхи, вітають мене в імені громадського Колективу, складаю покірну подяку. Тих, кому я не догодив, або кому я ще заваджаю, прохаю вибачення, бо хоч життя коротке, то праця довга.

Д-р СЕМЕН ДЕМИДЧУК,
кол. делеґат Загальної Української Ради;
найстарший і дотеперішній співробітник „Свободи"

Бруклин, Н. Й. 1-го грудня 1955. (Платне оголошення).

З наших буднів

ПРО ЯРМАРКИ ТА ЯРМАРКУЮЧИХ

„Що Боже Ти мій, Господи! чого нема на тій ярмарці!... Хоч би в кишені рублів і з тридцять та й тоді б не закупив усієї ярмарки"!

(З „Сорочинського Ярмарку").

Пригоду цю розповідав один з прихильників Л. М. Клюбу з Нюарку, а трапилась вона йому на одному з наших Ярмарків, три-чотири роки тому назад.

Пригода ніби живцем взята з „Сорочинського Ярмарку", на якому нечиста сила в формі червоної свитки поглузувала так болягe з доброго козака, Солопія Черевика.

— Приїхав я до Ню Йорку трохи вчасніше, — розповідав кум Солопій з Нюарку, — щоб зустріти на Ярмарку знайомих, побалакати, довідатись новин усяких. Бойшов із собвею — йду - йду — агі! Що за мара затаскала мене під Касарню 71-го Реґіменту на 34-ій вулиці?.. Тут же ніколи Ярмарків не буває... Правда, тиждень тому була там Міжнародна Жіноча Виставка, а наші пані зробили показ народної ноші, виступали різні красуні та й, може, ці жіночі чари так мене приворожили?..

Тьфу! Сплюнув я на вроки та й махнув просто з 34-тої на 24-ту вулицю, до Фешен Інституту, де, як відомо, споконвіку відбуваються літературні ярмарки. Приходжу, а там уже кількоро, таких, як я спантеличених земляків, здалека руками вимахують, мовляв — вертайся назад!

— Ми теж, кажуть, думали, що воно тут, а виходить, що не тут. Афішки, ніби, читали та й оголошення в „Свободі", а не спам'ятали адреси. Виходить — нинішня Ярмарка відбувається в котрійсь школі на долині міста.

Тут ми рада-в-раду, зложилися по кводрові на таксівку і помчали на давнтавн. Приїжджаємо під Вашинґтон Гайскул — ні, кажуть нам, сарі, не потрапили. Сьогодні тут поляки концертують, а ваші, кажуть, мабуть чи не в Стайвезант закручують карузелю. Прибігаємо задихані, вже пішком, до Стайвезант Гайскул — ну, й справді, слава ж Тобі, Господи! Наші тут! Ярмарок відбувається реґулярно, вже й промову відмолотили. Трапив я, можна сказати, на найкращу точку: танцювала панна Рома Прийма!..

На перерві кум Солопій тлумачив знайомим:

— Ну, тепер я знаю, що за мара мене за ніс водила! Це ж та прекрасна „Чарівниця", що танцювала тепер на сцені, осідлала мене та й їздила на мені верхи по цілому Ню Йорку! Я зразу знав, що це якась нечиста сила!

— Ця „нечиста сила" мусіла бути „гандерт процент пруф" — пожартував котрийсь знайомий, а кум Солопій тільки закліпав очима, і вже нічого більше не казав...

Шановні Приятелі і Прихильники ЛМКлюбу! Ми не знаємо ще в якій креації виступить цим разом наша Ромця — як „Відьма", чи „Русалка", та остерігаємо вас, що вона в кожній ролі однаково приваблива і небезпечна.

Щоб не трапились з вами різні чари та інші несподіванки, пригадуємо, що 8-ий Літературно - Мистецький Ярмарок буде: — не у Фешен Інституті, і не Вашинґтон Гайскул, і не в Стайвезант Гайскул, а в новому місці постою бездомної Української Музи: „Джуньйор Гайскул, Евню „Б", між 4—6 вулицями.

Ікер.

З театральної залі

ПАТРІОТИЧНА П'ЄСА М. ПОНЕДІЛКА

„А МИ ТУЮ ЧЕРВОНУ КАЛИНУ", пєса на 3 дії (5 картин) Миколи Понеділка у виконанні Українського Театру у Филаделфії

Микола Понеділок, відомий нашій театральній публіці не лише, як добрий виконавець характеристичних роль, але теж як автор завдяки своїм перекладам і переробкам сценічних творів, задебютував останнім часом, як самостійний сценічний автор. Його п'єсу „А ми тую червону калину", вибрав для постанови филаделфійський ансамбль колишніх артистів Львівського Театру під проводом реж. Володимира Шашаровського.

Вистава ішла в рямках святкувань з нагоди П'ятих Загальних Зборів Злученого Українського Американського Допомогового Комітету.

Тема п'єси патріотична. Молоді українські втікачі —, еміґранти, які показані на тлі таборового побуту, організують за посередництвом відданого українській національній справі большевицького старшини-члена репатріяційної місії підступну акцію, просовуються під прибранням музикантів до канцелярії штабу репатріяційної місії і визволяють із льохів десять тисяч силою захоплених українських „репатріянтів". Хоч тема дуже неймовірна, але патріотичний задум її „освячує". Зрештою у театрі можлива найбільш фантастична історія, коби лише сценічна. Можливо, що сама вимога „театральности" й живої акції підсунула авторові цю тему без того, щоб він продумав для неї моральну основу, чи навіть широку розробку психологічного росту окремих персонажів, яких поставив автор справді на „вістрі ножа". Та хоч і п'єса не має цієї фундаментальної моральної, чи теж психологічної розробки, в ній багато сценічних вальорів і тому сприємлива для глядача. Понеділок вміє вести легкий діялог, що більше вміє тримати глядача в увазі. Композиційні недотягнення можна вже виправити після досвіду зі сценою.

Успіх вистави треба покласти теж на рахунок виконавців, які в головному досвідчені й рутиновані актори, з довгою театральною практикою. Самий режисер поставив головну вагу на сценічність п'єси, стараючись тримати глядача в напруженні. Він відповідно накреслив типові зарисовки окремих персонажів. Режисер Шашаровський виконував теж головну складну ролю большевицького полковника, зображаючи його, як безоглядного злочинця, хитрого і підступного, а при цьому ласого на життєві насолоди. Маска Шашаровського вповні переконлива. Головну позитивну ролю майора Кореня відтворював Володимир Карп'як із притаманною цьому артистові легкістю. Навіть у драматичних хвилинах відчувалось якусь сердечність, яка з'єднувала прихильність для героя п'єси. В інших чоловічих ролях виступили Св. Левицький (життєрадісний і жвавий), Я. Пінот - Рудакевич (знаменита зарисовка тупого прислужника) і М. Солтис. З жіночих постатей наймаркантнішою була Борзаківська, яка заступала М. Степову-Карп'як, відтворюючи складну ролю висланниці до штабу репатріяційної комісії. В інших ролях вив'язались О. Рудакевич, Ю. Шашаровська, М. Колиняк і Хр. Озарків. Декорації виконав мистець Володислав Клех.

Публіка прийняла п'єсу з відчуттям її патріотичних заложень. Після вистави влаштовано заходами Першого Відділу ЗУАДКомітету і Українського Театру у Филаделфії вечірку, під час якої вшановано голову ЗУАДКомітету д-ра В. Ґалана за його постійну підтримку всіх культурних і мистецьких починань, від колективного переселення таких мистецьких ансамблів, як Капеля Бандуристів, театр В. Блавацького, хор „Ватра" і багатьох письменників і мистців. Прихильник театрального мистецтва д-р Павло Дубас згадав про першу зустріч мистців із працівниками ЗУАД Комітету з 1919 року і висловив побажання, щоб такі зустрічі були частіші.

(от)

Короткі Вісті

● **У Римі** комуністична робітнича юнія проголосила генеральний страйк на знак протесту проти того, що в сутичці, яка відбулася недавно між учасниками комуністичної демонстрації і поліцією, було ранено 35 будівельних робітників. Некомуністичні юнії відмовились від участи в страйку, який через це вийшов дуже мізерно.

● 34-річна фармерка в Алма, Джорджія, народила три дівчинки і одного хлопчика. Немовлята важать по три фунти кожне, і їх положили до інкубатора. Вона має вже семеро дітей, у віці від 1-ого до 16-ти років. Двоє з цих четвернят вже померли.

● До зоопарку в Бронксі, Ню Йорк, привезли з Ірану дикого осла „онаґра". Його назва походить від середньовічної машини катапульти, бо він подібно до цієї машини кидає своїми ногами.

● У зв'язку з урядовою кризою в Франції пригадують, що від останнього розв'язання парляменту в 1877 році, було у Франції 128 урядів. За той самий час екзекутивна влада в ЗДА змінилась 17 разів, а в Англії 27 разів.

НОВІ КНИЖКИ

ДВІ П'ЄСИ НА СВЯТО СВ. МИКОЛАЯ

(Іванна Савицька. Гість із неба. Миколаївська вистава в трьох відслонах. Накладом „Учительської Громади в Ню Йорку. Ню Йорк, 1955, ст. 16 + 4 ст. нот.).

Зближається традиційне українське свято св. Миколая, найрадісніше свято для наших дітей. В тому дні майже в кожній місцевості, де живуть українці, відбуваються вистави, після яких св. Микола роздає дітям дарунки, а чортик обдаровує нечемних дітей різочками.

Іванна Савицька написала цю п'єсу для осіб, які влаштовують св. Миколаївські вистави, а відомий композитор Іван Недільський склав музику до пісень, які співаються в п'єсі. Перша відслона відбувається в небі, друга — в пеклі, а в третій Гість із неба роздає дарунки земним дітям. П'єса написана віршом, і буде подобатись дітям коли хтось зможе її добре підготовити. Ще краще випаде вистава цієї п'єси, коли знайдеться така особа, що зможе навчити дітей і тих пісень, які до неї додані.

Перед друкуванням треба було дещо справити в її тексті. Та це можна буде зробити ще й тепер, щоб діти перед вивченням своїх роль мали перед собою поправний текст. На 4 ст. надруковано „А Отець над всім глядить" — повинно бути „над усім наглядає"; на 5 ст. надруковано: „Принеси нам на потіху подаруночки незгірш" (замість „незгірші"). На 9 ст. неправильний наголос на слові „Пласту" (замість „Пласту"). Є в книжці і деякі правописні недогляди: „рас" (раз) — ст. 5; „нераз" — замість „не раз" (ст. 11); „з-поміж" — замість „з-поміж", „зза" — зам. „з-за"; раз „публика" (14) а на стор. 10 — „публіка".

Та ці дрібнички легко можна поправити, і п'єса Іванни Савицької сповнить те благородне завдання, які поставили собі її авторка і видавці.

У Вінніпеґу в Канаді Видавництво „Наш Приятель" видало сценічну картину **Петра Мірчука під заголовком „Зі Святим Миколаєм у Рідному Краю"**. Перша дія цієї п'єси відбувається в Америці чи Канаді, а друга на Рідних Землях. І ця сценічна картина легко написана і її можна з успіхом виставляти під час імпрез, які влаштовується з приводу св. Миколая. Вістки про цю п'єсу подаємо на основі повідомлення Видавництва, яке не прислало нам її разом із повідомленням про її появу.

Свято - Миколаївські п'єси цього року появилися трохи запізно, на другий раз їх треба б видавати вже в вересні, щоб учителі чи опікуни молоді мали час з них скористати.

Л. Луців.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВОФФАЛО, Н. П. — Річні збори Б-ва св. І. Хрестителя Відд. 304 відбудуться в неділю, 4-го грудня, о год. 7-ій веч. Проситься всіх членів прибути, буде вибір управи на 1956 рік. — М. Гнатик, секр.

Посмертна Згадка

ПИЛИП КРІЛЬ, довголітній член 138 Відд. в Ґлестонбері, Конн., помер 23-го листопада 1955 р. в 78 р. життя. Вступив до УНС 1914 р. Походив з села Пикуличі, повіт Перемишль, Галичина. Покійний був добрим громадянином, щиро жертвував на народні цілі. Полишив у глибокому смутку свою рідню. Тіло небіжчика похоронено на українськім цвинтарі. В похороні взяли участь члени Б-ва, Кревні і Знайомі. — В. Н. П.!

С. Куцікевич, секр.